

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. XVIII. De habitu corporis, valetudine, & morte ejus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

dit, nec destitit, donec Pontificis adactus imperio Commendonus munus Regium recepit. Ita factum, ut & liberalitas Regis, & Legati abstinentia egregiè constiterit. Hæc, atque alia hujusmodi multa abstinentis, atque integri animi documenta eò majori admiratione accepta, celebratâque sunt, quò nos antea gravius & cupiditatis infamiâ apud exterarum nationum premebamur. Nec parva in iis alienatarum gentium culpa residere creditur, qui ad eas in fide, atque in antiquæ sanctitatis officiis continendas missi, ita se turpium quæstum, atque avaritiæ sordibus contaminarunt, ut Romanum nomen in magna inde acerbitate, atque invidia externis gentibus posuerint. Quæ maximè unius virtute, atque abstinentiâ deleta macula est.

---

*De habitu corporis, & valetudine,
& morte ejus.*

CAPUT XVIII.

STATURA fuit justâ, erectâque, & minimè tardoincessu, facie decorâ, magnâque gravitatem, ac dignitatem præferente, colore subfusco, sed florido, & ferè rubentibus genis, barbâ, capillôque denso, & admodum nigro; nigris item oculis, vegetisque, & acutâ, ac celeri acie; naso paulò eminentiore, & qui subridenti spontè, ut notari posset, moveretur: aures item mo-

biles habuit, & parvas, dentes raros, & minutos, adeo ut ultimâ ætate ab inferiori gingiva vix extarent: reliquis membris teretibus, & validis fuit, & toto corpore optimè constituto, ac firmo. Vini, cibi que juxtâ modici, sed quem avidè, ac properè sumeret, neque in eo vlla lenocinia quærebat, vulgari, ac parabili contentus; somni adeò potens, ut & statim caperet cum vellet, & quâcumque destinasset horâ abrumperet. Valetudine per omnem vitam est usus prosperrimâ: quippe cum omnes Europæ provincias durissimis sæpè anni temporibus peragrasset, omnes itinerum labores, omnia peregrinantium incommoda pertulisset, languentem de via, aut vlllo labore fatigatum nemo vnquam vidit; sed nec febrim vnquam sensit, nec vlllo decubuit, aut omnino magnopere laboravit morbo, nisi quòd interdum animo linqui ad breve spatium solet: quod tum ferè fiebat, cum aut missum sanguinem, aut recens aspexisset vulnus, aut etiam cum acrior cura animum ejus versaret; sed si vel paulum modò quateretur sopitus, vel frigidâ aspergeretur, statim excitabatur, nihilo pristini vigoris deperdito: vnde neglectum ab ipso, ac ne indicatum quidem medicis est malum; adeò in nulla suspitione comitialis, aut omnino vllius gravioris morbi habuit. Ingravescente ætate vires sumpsit, & cum antè vix quinto aut sexto quoque anno semel sentiretur, jam frequentius, graviusque infestabat, nec tamen lædere vlla ex parte,

aut infirmare pristinum robur valetudinis videbatur. Sed insidiosum virus in occulto gliscens, animo quàm corpori infestius grassari, atque ipsam sensim corrumpere, ac labefactare mentem, magis mirantibus ingenii, morum, naturæ, vitæque mutationem, quàm satis intelligentibus causam, qui ei in domestico vsu, ac familiaritate eramus. Quotidie molestior, iracundior, & sui impotentior fieri: quocumque cupido impulisset, non ipse se inhibere, non alii moderari poterant; ipsa excellentissimarum virtutum ornamenta, quarum gloriâ floruerat, elanguescere, atque ad eò in contrarium verti, & ingenii vis omnis hebetari in dies videbantur, & ex diligenti medicorum consultatione adhibita remedia morbi vim, contumaciâque irritarunt; tanto enim impetu mox erupit, ut voce, spiritûque abrepto, diu pro mortuo jacuerit, nec igne, nec ferro adhibito excitari, revocarique malo obruti sensus potuerint, donec ipsâ per se desæviente, ac remittente peste, revixere tandem, ac suus corpori vigor rediit. Mens exinde illi nunquam satis constitit, maximè ea pars dilapsa est animi, quæ reliquarum custos ingenii partium dicitur, ut viciatâ, penitusque extinctâ memoriâ, quâ antea summâ, & admirabili fuerat, & sui, & aliorum oblivisceretur. Quia solitudine maximè conturbari, afficique videbatur, adhibiti assidui custodes, qui cogitationibus defixum serendo sermones variè detinerent. Et ipse sicuti suâ sponte haud facilè silentium abruptisset, ita illatum ab

alio sermonem arripiebat, protrahebátque spatian-
do, ac loquendo longissimè, eadem assiduè repe-
tens; nec rem cœptam vnquam omisisset, nisi
novo injecto sermone aliò de industria traductus
fuiſſet, in eo semper insiſtens quod novissimè sub-
jectum esset, priorum penitus immemor: nec ta-
men seu narraret aliquid, seu differeret, ordinem
non tenebat, ac ne solito quidem acumine ora-
tio ejus carebat, sententiis quoque, verbis que apta,
& cohærens, & si res postulasset, etiam salibus,
jocis que distincta, sed iisdem se semper revolvens.
Atque in hac miseria annum ferè transegit, mise-
rantibus, & lacrymas ægrè comprimentibus qui
in colloquium ejus admittebantur, recordantibus
gravitatis, ingenii, eloquentiæ, & variarum, &
pulcherrimarum rerum notitiæ, quâ tenere ho-
minum aures, & sui admirationem facere erat so-
litus. Ne Romæ infelicitas ejus spectaculo esset,
& quia curandi spem aliquam tamen fovebamus,
& occulendæ rei studebamus, lecticæ impositus
Patavium est adductus. Ibi omnibus frustra adhi-
bitis remediis, quintum post mensem novâ erum-
pente vi morbi extinctus est. Ad VIII. Kalendas
Januarii, Natali die Christi, anno M. D. LXXXIV.
ætatis suæ sexagesimo, sacris religiosè, ac piè, vt
videbatur, cùm interfuiſſet, peractis iis capturus
cibum confedit, & repentiè collapsis omnibus
membris supinus cecidit. Strato illatus eum diem,
& noctem insequentem juxta mentis, ac sensuum
expers, atrocibus motibus, & colluctationibus vo-

lutatus, post die ejus diei, eâdem fermè horâ, quâ corripuerat eum morbus, fœdè, miserabiliterque oculis, atque ore distorto, ad vitæ finem pervenit, genere mortis, quale ipse minimè optaverat. Mentione enim aliquando Julii Cæsaris oratâ lentum exitum damnantis, subitumque, & inopinatum præferentis obitum, ipse longè præstare aiebat sensibus, ac mente integrâ decedere; magni scilicet æstimans, animum priùs morti componere, & Deum sibi per Christianæ disciplinæ sacra, piaculâque propitiare: Augustini dictum sæpè usurpans, Neminem, quamvis nullius criminis, delictique conscium sibi, committere debere, ut sine dolore offensi, aut certè non perinde, ac de humano genere mereretur, culti divini numinis è vita discederet. Elatus est nullo funeris honore, & in Capucinorum æde (nam utrumque antè testamento ipse ita mandaverat) vulgari sepulcro est conditus.

FINIS LIBRI IV. ET VLTIMI.

